

สี่สัณวรรณกรรม : การศึกษาวจนลีลาของบุคคล

ดร.ดวงมณ จิตรจันทน์¹

วจนลีลาศาสตร์ (Stylistics) เป็นรายวิชาบังคับของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาและวรรณคดีไทย เน้นการบูรณาการความรู้เรื่องระบบภาษาเข้ากับการวิเคราะห์การสื่อสารที่แปรตามสถานการณ์ การศึกษาวจนลีลาของบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชานี้ กล่าวกันว่า ลีลาคือคน หมายความว่าบุคลิกภาพ ความคิดอ่าน ทักษะคติ ที่หลอมรวมออกมาเป็นการแสดงออกย่อมปรากฏให้เห็นในการใช้ภาษา ผู้เขียนต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองความคิดและความรู้สึกเพื่อสื่อสาร โดยต้องเลือกเฟ้นองค์ประกอบของภาษาในทุกกระบวน ไม่ว่าจะเป็นระบบเสียงระบบคำและวากยสัมพันธ์ ตลอดจนสำนวนโวหาร

บทความ 2 ชิ้น ที่เลือกมานำเสนอนี้เป็นผลงานประกอบการศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ถึงแม้อยู่ในขั้นการทดลองวิเคราะห์ของระดับปริญญาตรี แต่ก็พอจะเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่าวิชาที่เน้นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จำเป็นต้องมีผู้เรียนที่มีความตั้งใจอดสาหัสและกล้าที่จะคิด จึงจะปรับใช้ความรู้เชิงทฤษฎีให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติได้ การกำหนดประเด็นการศึกษาตามความถนัดและความสนใจ (คือชิ้นแรกศึกษางานบทความเชิงวิจารณ์ซึ่งมีข้อคิดผูกโยงกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และชิ้นที่ 2 ศึกษางานวรรณกรรมร่วมสมัยประเภทวินิพนธ์) ได้แสดงให้เห็นประจักษ์ว่าความพึงพอใจในการคิดวิเคราะห์เป็นปฏิสัมพันธ์กับความสำเร็จทางวิชาการ ซึ่งเป็นปัจจัยของความสุขทางใจ

ความสุขของนักเรียนภาษาและวรรณคดี อาจจะเป็นความสุขที่ผู้รับสารรับรู้ร่วมกันได้ เป็นทั้งความสุขทางปัญญา และความสุขของผู้เห็นคุณค่าของภาษาในฐานะเครื่องสื่อสารประสบการณ์ของมนุษย์

ความสุขของผู้รับสารและผู้ส่งสารไม่จำเป็นต้องแปลกแยกแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามแม้มีความต่าง นั่นก็คือพรที่มนุษย์พึงยินดีที่จะได้ประสบการณ์หลากหลายอันเกื้อกูลต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์อันเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในวัฒนธรรมมิใช่หรือ

¹รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย แผนกวิชาภาษาและวรรณคดีไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์